

Posudek bakalářské práce

Jméno studenta: Viktorija Jurijivna Ljubovenko

Název práce: Komentovaný překlad: The clockwork universe: is free will an illusion?

Části hodnocení	Počet bodů
A (1-5) ¹ Porozumění, významová správnost, přesnost a úplnost, koherence v překladu	2
B (1-5) ² Stylistická vhodnost: adekvátnost překladatelských řešení vůči originálu a funkci překladu, koheze, AČV	3
C (1-5) ² Technická stránka celé práce: Gramatika, pravopis Interpunkce, překlepy Převod dat a jmen Bibliografické citace, poznámky pod čarou	2
D (1-5) ¹ Překladatelská analýza (aplikace teoretických vědomostí v rozboru a v překladu textu – souvztažnost komentáře a překladu) Argumentace a struktura komentáře včetně míry a vhodnosti příkladů řešení	3
E (1-5) ² Teoretická podloženost komentáře (kontrastivní lingvistika, translatologie) Zvládnutí tematiky textu a její reflexe ve výchozím a cílovém kulturním prostředí	3
Body celkem	13

Poznámky hodnotitele a témata k diskusi:

Vedení bakalářské práce Viktorije Ljubovenko jsem převzala po doc. Jettmarové. Chtěla bych vyzdvihnout, že na rozdíl od mnohých studentů se Viktorija Ljubovenko cíleně zajímala o konzultace a velice svědomitě svou práci konzultovala. Velmi pozitivně tedy hodnotím její přístup. Pro překlad si vybrala poměrně náročný abstraktní text s filozofickou tematikou, který byl napsán formou publicistického článku do časopisu *The Guardian*. Proces překládání bohužel ukázal, že Viktorija Ljubovenko má problémy vypořádat se s češtinou na všech rovinách: gramatické (především interpunkce), syntaktické (nepřirozená syntax, AČV), lexikální a stylistické (používá slova v chybném/posunutém významu, zvláštní vazby, nepřirozená spojení apod.). Jelikož jsem překlad velmi podrobně, víc, než je běžné, opravovala a okomentovala již dříve, nebudu se k němu detailně vyjadřovat. Bližší porovnání s originálem také prokázalo, že překladatelka má někdy problém i s porozuměním originálu a často podléhá interferenci. Překladatelka na výsledném textu hodně zapracovala, i tak v něm

ale zůstala řada stylistických neobratností, např.: „Jeho myšlenkový experiment ... říká, že ...“ (str. 11); „Alespoň to nám říká naše logika“ (str. 14 – posun, v originále „Or at least that’s where the logic seems to lead our minds“); „Existuje ovšem konkurenční myšlenkový proud, který sahá až do starořeckých dob“ (str. 14, lépe „Existuje však ... do doby starověkého Řecka“) atd.

Komentář jsem četla poprvé. Bohužel musím konstatovat, že vykazuje značné nedostatky, stylisticky i obsahově. Oceňuji, že alespoň po formální stránce (pravopis, interpunkce apod.) je text poměrně čistý, bohužel se ale podobně jako původní překlad hemží nepřirozenými formulacemi, zvláštními vazbami a stylistickými neobratnostmi, které ztěžují proces čtení a někdy i porozumění. V některých případech jsou formulace zavádějící (např. „V tomto případě je informace... postranní“, str. 31)

Str. 21: „psal příspěvky pro časopis“ (správně „do časopisu“); „které představovaly malé životní rady pro čtenáře“; „vydal několik svépomocných knih“ (nejspíš je míněno „vydal svépomocí/na vlastní náklady“); „rubrika The long read je perfektní pro takovou situaci, jelikož poskytuje dlouhé eseje na různá témata“; str. 22: „ti se silnou psychikou“ (lépe „psychicky odolní jedinci“) atd. Nevhodná stylizace následujícího souvětí zatemňuje význam: „autor vstupuje do textu nejen skrze svoje zvyky..., ale hlavně skrze svůj názor na problematiku, kdy říká, že bude nadále existovat tak, jako kdyby svobodná vůle byla pravdou.“ Autorka často zabředá do zbytečně dlouhých souvětí, a to i v případech, kdy popisuje jednoduchou myšlenku, kupí vedlejší věty se vztažným zájmenem „který“, nevyužívá slovesné povahy češtiny apod. Např. na str. 23 se dočteme: „udělat jej čtivým a záživným [sic] i přes těžkost tématu“; „odborné termíny v textu, které nespádají do obecných znalostí široké veřejnosti“ (lépe např. „termíny, které nejsou obecně známé“); „což mu otevřelo možnost“ („což mu umožnilo“) atd. Příkladů je celá řada, raději se tedy vyjádřím k obsahu.

Po obsahové stránce je komentář rovněž značně problematický. Otázky, které autorka popisuje na str. 22, se nazývají rétorické (v otázce „Is free will and illusion?“ je navíc překlep). Argumentace v souvětí na str. 23 postrádá logiku: *Ovšem filozofové, kteří se v textu vyskytují, jsou často buď amerického, nebo britského původu, a proto i předpokládáný čtenář by měl mít zájem o tato „odvětví“ filozofie.* Jak souvisí národnostní původ filozofů s čtenářským zájmem o filozofii, mi naprosto uniká.

Kapitola o syntaxi je poněkud matoucí. Originál bezesporu obsahuje složitá souvětí, což jistě souvisí s filozofickým tématem, ale ne nutně; v publicistice se vyskytují poměrně často, stejně tak i to, co autorka nazývá různorodou interpunkcí. Některá tvrzení jsou zarážející nejen pro své formulační nešvary a nejasnost, ale proto, že jsou mylná, jako je tomu na str. 24: *Věty v souvětích jsou tedy propojeny nejen přechodníky a spojkami, ale i onou interpunkcí. Ovšem v posledním případě se často jedná o vloženou větu či pojem, který je v celkovém kontextu daného souvětí navíc a který jej rozvádí o postranní informaci nebo upřesňuje nejasnost či výrok ve větě celku.* Předně angličtina nemá přechodníky. V textech bývá zvykem spojovat věty spojkami či je oddělovat interpunkčními znaménky (nebo obojí), s filozofií to nesouvisí; publicistika jakožto hybridní styl hojně využívá plné škály. Přiznám se, že druhé ocitované větě vůbec nerozumím.

Autorka uzavírá odstavec o syntaxi alarmujícími slovy: „občas bylo těžké zachovat strukturu věty z výchozího textu.“ Vypadá to, jako by zachovávání výchozích syntaktických struktur bylo žádoucí překladatelskou metodou!

Dále není jasné, proč autorka uvádí příklad dvojtečky uvozující přímou řeč/citaci (str. 24), jako by to bylo něco neobvyklého. Naopak to, že autor článku velmi příznakově používá v textu nadměrné množství závorek (uvádí v nich celá souvětí a mnohdy i důležité informace), se nedozvíme. Nabízí se otázka, jak tento jev v překladu řešit, zda závorky příležitostně zrušit, a dosáhnout tak lepší plynulosti, nebo zachovat jejich idiosynkrazii.

Kapitola o lexiku je minimální a terminologicky nepřesná. „Složitější“ slovní zásoba není validní termín; je třeba jasně určit převažující rejstřík. Navíc chybí obecná charakteristika publicistického stylu a pojednání o tom, zda a jak tento text onu charakteristiku odráží.

Práci doporučuji k obhajobě, navrhuji hodnocení známkou **velmi dobře** (vzhledem k svědomité práci na překladu) až **dobře** (vzhledem k jazykovým problémům a komentáři).

V Praze dne: 6. 9. 2023

Vedoucí / oponent práce: *Mgr. Šárka Brotánková, DPhil*

¹ 4 nebo 5 bodů znamená, že práce nemůže být doporučena k obhajobě

² 5 bodů znamená, že práce nemůže být doporučena k obhajobě